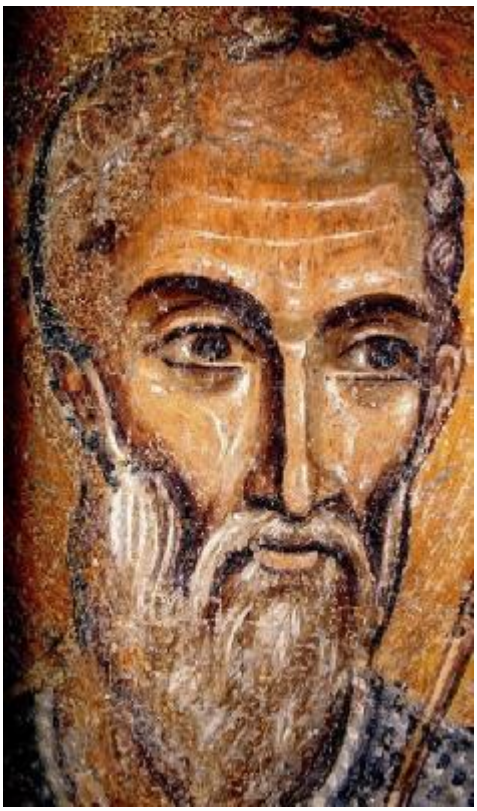
22.10.2013 г. / 20:28:40

Вяра

06.11 по еретическия, †24 октомври по православния календар - Св. мъченик Арета и 4299 мъченици с него. Блажени Елезвой, цар Етиопски

Страдание на светия мъченик Арета († 523 г.)

Свети мъченик Арета. Фрагмент от стара българска стенопис, София

Когато в гръцката земя царувал Юстин, а в Етиопия - Елезвой, царе правоверни и благочестиви, в Омиритската земя на престола се възкачил един беззаконен цар на име Дунаан, юдеин по произход и вяра, хулител на Христовото име и голям гонител на християните. Всичките му съветници, слуги и воини били евреи или езичници, които се покланяли на

слънцето, луната и на идоли. Той се стараел да изгони всички християни от своята област и да изкорени от Омиритската страна самата памет за великото Христово име. Като преследвал ревностно Божията Църква, той мъчел и убивал верните, които не се покорявали на заповедите му и не желаели да живеят според иудейския закон.

Като чул, че Дунаан повдигнал в страната си гонение срещу християните, царят на Етиопия Елезвой силно се огорчил и, като събрал войска, тръгнал на война срещу него. След много битки Елезвой го победил и, като го задължил да плаща данък, се върнал в своята земя. След известно време Дунаан отново възстанал против Елезвой, нарушил договора с него и, като събрал войска, унищожил всички отряди, оставени от Елезвой за охрана на градовете. И още по-силно се въоръжил против християните. Той заповядал да обявят повсеместно на християните или да приемат иудейската вяра, или да бъдат избивани без милост. В царството му вече не бил останал никой, който би дръзнал да изповяда Христа и само в един обширен и многолюден град - Награн се прославяло името Христово. Светата вяра в него се изповядвала още от времето, когато синът на Константин Велики - Констанций, изпращал свои пратеници до савеите, които сега се наричали омирити и водели рода си от Хетура, робинята на Авраам. Като дошли тук, богомъдрите и благочестиви пратеници предразположили царя на тази страна към Констанций, научили жителите на вярата в Иисуса Христа и построили църква.

Награн е днешния град Наджран в Южна Саудитска Арабия

От това време в Награн процъфтявало благочестието, възраствало християнското учение, увеличил се броят на монашествуващите, устроили се манастири, във всички съсловия се съхранявало целомъдрието, а верните преуспявали и се усъвършенствали в добродетелите. Те не разрешавали да живее между тях нито един иноверец: нито елин, нито иудеин, нито еретик. А самите те, като деца на една майка - Съборната Апостолска Църква - пребъдвали във всяко благочестие и чистота.

Като завидял на това велико благочестие на града, дяволът въоръжил против него иудействащия Дунаан. Когато чул, че

жителите на Награн не се подчиняват на заповедта му и не искат да живеят според иудейския закон, Дунаан тръгнал срещу тях с всичките си войски, като замислил да изтреби християнството от своята област и така да досади на Елезвой, царя на Етиопия. Дошъл до града, обсадил го с многобройна войска, обиколил го с окопи и се похвалил, че скоро ще го превземе, а жителите му ще изтреби безпощадно. Той говорел на гражданите:

- Ако искате да получите милост от мен и да останете живи, махнете проклетите знамения (така той, окаяният, наричал светите кръстове), които сте поставили на високите храмове, а също така се откажете от Разпнатия, изобразен на тези знамения.

В това време царските оръженосци обикаляли около града и викали високо:

- Подчинете се на царя - тогава ще останете живи и ще получите дарове от него. Ако не се подчините, ще загинете от огън и меч.

Сам Дунаан така злословил с богохулния си език Христа и християните:

- Колко християни съм погубил! Колко техни свещеници и монаси съм убил с меч. Колко от тях съм изгорил с огън! И нито едного не избави Христос от ръцете ми. Пък и Самият Той не е могъл да се спаси от ръцете на разпъващите Го. И ето, аз дойдох при вас, жителите на Награн, за да ви отлъча от Христа или окончателно да ви изтребя.

Гражданите му отговаряли:

- Царю! Ти твърде дръзко говориш за Всесилния Бог. Ти се уподоби на Рапсак, военачалника на Сенахирим, който с гордост говореше на Езекия: “Да не те превъзнесе Господ,

твоят Бог, на Когото ти се надяваш!” Но тази хула не останала без наказание. Ти знаеш колко хиляди войска погинала заради тази хула? Гледай да не се случи това и с тебе, хулителя на нашия Господ Иисус Христос, Сина Божий, Всесилният и Всемогъщият, Страшният и Който отнема мъжеството на князете! Господ и тебе може да съкруши и да обърне в нищожество твоята високомерна и богохулна гордост. Ти се хвалиш, че или ще ни отвърнеш от Христа, или ще ни изтребиш. Истината е, че по-скоро ще ни изтребиш, отколкото да ни отвърнеш от Христа, нашия Спасител, за Когото ние всички сме готови да умрем.

Като не понасял такива речи, царят още повече се разпалвал в гняв и с всички сили притеснявал града, като възнамерявал, ако не успее да го превземе с щурм, да го изнури с глад чрез продължителна обсада. В околностите на града, в селата и пустините той намерил немалко християни и ги погубил по различни начини, а някои продал в робство. Опитите му да превземе града били безуспешни. Гражданите мъжествено се защитавали от стените и побеждавали нечестивците. Царят немалко се потрудил с войските си, но не могъл да превземе града, нито да го изнури с глад, тъй като гражданите се били запасили с продоволствия за много години. Като се отчаял в надеждите си, беззаконният цар замислил тънка хитрост и изпратил в града пратеници със следните, подкрепени с клетви, думи:

- Не искам нито да ви обиждам, нито да ви отвръщам от вашата вяра. Искам само обикновен данък, който сте длъжни, като на ваш цар, да ми плащате. Отворете ми вратите на града, за да вляза и го разгледам. Ще взема от вас обичайния данък и, кълна се в Бога и закона, няма да ви направя никакво зло, нито голямо, нито малко, но ще ви оставя да си живеете мирно във вашата вяра.

- Ние, християните - отвърнали гражданите, - сме се научили от Свещеното Писание да се покоряваме на царя и властите. Ако ти направиш така, както ни обещаваш с клетва, да не ни отвръщаш от нашия Господ Иисус Христос, ще ти отворим вратите на града. Влез в него като цар и вземи обичайния данък от нас. Ако ти ни причиниш някакво зло, Бог, Който чува твоите клетви, ще те накаже скоро. А ние няма да отстъпим от Христа Спасителя нашего, дори ако се лишим не само от имуществото си, но и от живота си.

Царят отново настойчиво се заклел, че не ще им причини никаква вреда. Като му повярвали, те отворили вратите на града и се поклонили на нечестивия, като му поднесли дарове. Царят влязъл с цялата си войска в града като вълк в овча кожа сред стадо, завладял стените и градските врати и поставил свои отряди. Като видял красотата на града и множеството хора в него, той се отнасял с тях ласкаво, понеже до време скривал злобата в сърцето си. Като си починал, той отново застанал начело на войската си и като желаел да започне безбожното дело, което бил замислил, заповядал да се явят при него почтените мъже и градските воеводи. По негова заповед дошли при него всички, намиращи се в града, почетни старци и началници, мъже уважавани и богати.

Сред тях бил и блаженият Арета, най-старши по възраст и разум, звание и почит. На 95 годишна възраст, той бил княз и воевода, на когото било възложено цялото градско благоустройство. Благодарение на мъдрите му съвети и разумно управление, гражданите дълго и храбро се съпротивлявали на враговете си. Като се явили заедно и начело с Арета при беззаконния цар, гражданите му въздали дължимото поклонение и му благодарили за намерението му, тъй като той се заклел да не им причинява никаква вреда. Те още не знаели хитростта му. Той пък не можел да скрие злобата си и веднага я открил, като нарекъл клетвата, дадена

на гражданите, детска забава и заповядал да оковат всички граждани, заедно със свети Арета, в окови и да ги затворят под стража. След това той изпратил да разграбят имуществото им. Попитал още къде е Павел, техният епископ? Като узнал, че епископът е починал преди две години, той заповядал да разкопаят гроба му, да извлекат тялото на умрелия, да го изгорят и да разхвърлят пепелта във въздуха. След това запалил голям огън, събрал множество свещеници, клирици, монаси, монахини и девици, посветени на Бога, на брой четиристотин двадесет и седем, и ги хвърлил в огъня. Като ги изгарял, той говорел:

- Те са виновници за гибелта на другите, понеже съветваха да се почита Разпнатия като Бог.

Освен това той наредил на глашатаите да ходят по града и разгласят на всички да се отвърнат от Христа и да живеят по иудейския закон, подобно на царя.

Като повикал след това първите граждани на града, които държал в тъмница, той започнал да говори на всички, особено на Арета:

- Какво безумие е вашето! Да вярвате в Разпнатия като в Бога! Как може да страда Бог, Който няма тяло? Или - може ли да умре безсмъртният? Та нали и между вас има такива, които по примера на Несторий почитат Христа не като Бог, а като пророк? Аз не ви принуждавам да се кланяте на слънцето или луната, или на която и да било друга твар. Принуждавам ви да принасяте жертви не на езическите богове, а само на Бога, Създателя на всяка твар.

На тези думи Арета, от името на всички, отговорил:

- Ние знаем, че Божеството не може да страда, а е пострадало за нас човешкото естество, възприето от Иисус

Христос от Пречистата Дева, както за това свидетелстват пророците, за които и ти знаеш. Божеството Си Христос Господ е проявил в неизречените си чудеса. Но каква нужда имаме от дълги спорове? Ние изповядваме, че Той е Бог и Син Божий и от името на всички граждани на града казваме, че няма мъка, която да не сме готови да понесем заради Иисуса Христа, нашия Бог. С Несторий, осъден от Светите Отци, ние нямаме работа: ние не разделяме лицата в Христа, но вярваме, че Неговото човечество е съединено с Божеството в едно Божествено Лице. А тебе, който говориш хулни думи срещу нашия Господ Иисус Христос, за тези хули и заради престъпването на клетвата, скоро ще те постигне Божие наказание.

Мъчителят изслушал тези думи снизходително (понеже той се срамувал от мъдростта на Арета и от благородството на останалите граждани) и започнал с ласкави думи да предразполага към себе си сърцата им, като им обещавал дарове и почести. По този начин той искал да склони тяхното благородство и ревност към Христа към своето беззаконие. Но те, като повдигнали очите си към небето, викали като че с едни уста:

- Не се отричаме от Тебе, Едничък Слове Божий, Иисусе Христе - не се съблазняваме за пресветото Ти рождение от Пречистата Дева и не се надсмиваме над честния Ти кръст.

Като видял непоколебимостта на светите мъже във вярата, царят отложил за известно време мъчението им и се устремил против народа, избивайки безпощадно мнозина. Заповядал да доведат жените и децата на окованите с Арета. С тези честни жени дошло и голямо множество други жени, вдовици, девици и монахини. Всички тях царят съблазнявал отначало с ласки, а след това заплашил с мъки, като ги убеждавал да се отрекат от Христа. Те обаче не само не се съгласявали на това, но

отвръщали с досадни за царя думи. Особено изобличавали царя монашествуващите девици, като го укорявали в безбожие. Като не понесъл упорството им, царят заповядал на воините си да ги посекат с меч. Те тръгнали към смъртта като на тържество. При това между тях възникнало пререкание: монашествуващите девици, като желаели да умрат първи, говорели на останалите жени:

- Знаете, че в Христовата Църква сме поставени по-високо от другите. Спомнете си, че навсякъде сме заемали първото място: първи влизахме в храма господен, първи пристъпвахме към Пречистите Тайни, на първо място стояхме и сядахме в храма. Затова нам подобава и тук първи да приемем честта на мъченичеството. Ние първи желаем да умрем и да отидем по-рано от вас и мъжете ви при нашия Жених, Иисус Христос.

Останалите жени се преждали една друга, като скланяли глави пред меча. Точно така правели и малките деца, като се трупали пред майките си, бързайки да умрат, и всяко дете казвало с висок глас:

- На мене отсечете главата, мене умъртвете!

Усърдието им да умрат за Христа било така голямо, че изумило нечестивия иудеин Дунаан и всичките му велможи. И беззаконният цар казал:

- О, как можа този Галилеец да прелъсти дотолкова тези хора, че те нямат за нищо смъртта и заради Него погубват душите и телата си!

В същия град, Награн, живеела една вдовица на име Синклития, благородна и добродетелна, красива на лице, но още по-прекрасна по душа, богата с имущество, но още по-богата с добродетели. Като останала още на младини вдовица след мъжа си, тя прекарвала времето с двете си дъщери в

къщи в молитва и пост. Не пожелала да се омъжи отново, но, като станала невеста на Христа, Му служела денем и нощем. Бидейки млада на години, тя била стара по разум, даже по-разумна от старците - в следването на господните заповеди. Като чул за нея, нечестивият иудеин Дунаан заповядал да доведат при него Синклития и дъщерите ѝ с почит. Когато тя дошла, царят я погледнал ласкаво и с подмилкване започнал да говори:

- Ние сме чували за тебе, достопочтена жено, че си благородна, целомъдрена и разумна. Лицето ти и целият ти облик свидетелства, че е справедливо всичко, казано за тебе. Не се старай да подражаваш на тези безумни жени, които погубих заради безумието им. Не наричай Бог Тогова, Който е бил разпнат на кръста, понеже Той е бил чревоугодник, приятел на митари и грешници, противник на законите на отците. Постъпи така, както е прилично за твоя благороден произход. Отвърни се от Назарянина и бъди единомислена с нас. И ще бъдеш заедно с царицата в царските палати, почитана от всички и ще преживяваш в доволство, свободна от всички бедствия, свързани с вдовството. До нас достигна добра слава за тебе и истината подтвърждава това. Действително, ти имаш големи богатства, много и всякакво имущество, роби и робини, почитана си от всички, млада и красива, но при цялото благополучие не си пожелала да се омъжиш повторно. Говорят за тебе още, че си добродетелна и благоразумна. Постъпи и сега както подобава: бъди благоразумна до края, послушай здравия ми съвет и не намисляй да дадеш красотата и младостта си, а също и невинността на децата си, в ръцете на мъчителите, които ще ти доставят повече срам и безчестие, отколкото мъчения. Престани да славиш Разпнатия и се подчини на нашите закони, избери полезното за себе си и за твоите деца.

Блажената и почтена жена отговорила на царя със следните

думи:

- Би следвало ти, царю, да почиташ Този, Който ти е дал властта, и тази порфира, и тази диадема, нещо повече: дал ти е самото битие и живот. Той е Синът Божий и е Бог. Ти показа неблагодарност за такова велико благодеяние от Него и с дързък език злослови своя Благодетел. Нима не се боиш, че ще те порази гръм отгоре? Ти искаш да ме удостоиш с големи почести, но аз считам вашите почести за безчестие за себе си и не желая да ме хвали този език, който хули моя Бог. Не ще бъда и толкова безумна да живея с Божиите врагове в жилищата на грешниците.

Като чул това, царят се изпълнил с гняв и, като се обърнал към велможите си, казал им:

- Вие виждате как безсрамно ни злослови тази жена!

След това той заповядал да свалят покривалото от главата на Синклития и дъщерите ѝ и с непокрита глава и с разпуснати коси да я водят по града, като се подиграват и надсмиват над нея. Когато я водели с безчестие по градските улици, тя видяла, че много жени плачат заради причинения позор и издевателство. Като се обърнала към тях, тя казала:

- Зная, приятелки мои, че вие скърбите, понеже позорят мен и дъщерите ми! Но не скърбете, когато аз се радвам, и не плачете, понеже аз се веселя. Този ден е по-радостен за мен, отколкото брачният, понеже страдам заради моя Жених, заради Когото пазя непорочно вдовство. Заради Него съм съхранила и девството на възлюбените си дъщери. Днес се радвам, че моят Господ вижда поруганието ми, чува изповедта ми и знае усърдието ми. Не пожелах нито почести, нито богатства и дори не искам този временен живот. Единственото ми желание е да придобия Христа, да се явя пред Него в сонма на светите мъченици и да доведа и плода на утробата си - тези

мои дъщери. Затова ви моля, сестри мои, не плачете за мен, но по-добре се радвайте с мене, понеже отивам да се съединя с нетленния мой Небесен Жених.

След това отново я довели при царя. Той казал:

- Откажи се от изповядването на Христа и ще останеш жива.

Светата отговорила:

- Ако аз се отрека от Христа заради този временен живот, кой ще ме избави от вечната смърт и неугасващия огън?

Подир това, като повдигнала очи към небето, тя казала:

- Да не бъде с мен това, о, безсмъртни Царю, да се отрека от Тебе, Единородния Син Божий и да послушам хулителя и клетвопрестъпника, който с хитрост превзе града и преследва Твоята света Църква.

Царят се изпълнил с ярост и силно завикал:

- О, скверна жено! Сега ще раздробя тялото ти, ще разкъсам утробата ти, ще те хвърля на кучетата да те изядат и ще гледам: ще те избави ли от ръцете ми Назарянинът, на Когото ти се надяваш?

Като не издържала тези думи на мъчителя, по-голямата дъщеря на Синклития, която била на дванадесет години, го заплюла в лицето. В същия миг стоящите там слуги отсекли главата ѝ, а заедно с нея умъртвили с меч и по-малката ѝ сестра.

Така паднали мъртви двете дъщери пред очите на достойната си майка. Тогава царят заповядал да съберат кръвта им и да я поднесат към устата на майката, за да пие. Като вкусила от кръвта, тя казала:

- Прославям Те, Господи Боже мой, за това, че ме сподоби да

вкуся чистата жертва на бедните си дъщери. На Тебе, Господи Христе, принасям тази моя жертва. На Тебе представям тези мъченици, чисти девици, излезли от утробата ми. Като ме съединиш с тях, въведи ме в Своя чертог и, както казва свети Давид: “неплодната настанява вкъщи като майка, радваща се за децата! Алилуия!”

Мъчителят заповядал да ѝ отсекат главата с меч. Така се преселила майката със своите дъщери в обителите на вечното блаженство. Мъчителят подтвърдил с клетва:

- Не съм виждал през живота си толкова красива жена и такива прекрасни девици като тези, които не пощадиха нито красотата, нито живота си.

На другия ден, като седнал на високо място, царят повикал Арета със сподвижниците му, на брой около триста и четиридесет мъже. Когато те застанали пред царя, той се обърнал към Арета, като към най-старши, и казал:

- Ти, мерзки човече, възстана против нашата власт, възбуди целия град против нас и заповяда да се съпротивлява срещу нас. Ти застави гражданите да се подчиняват на думите ти като на закон, а нашите закон и заповеди отхвърляш. Ти научи народа да почита Разпнатия като Бог и да счита за помощник Тогова, Който Сам на Себе Си не помогна, като Го разпъваха. Защо не последва своя баща, който, управлявайки, се подчиняваше на царете преди нас? Наистина си достоен ти и всичките ти последователи за мъчения, подобно на мъжете и жените, които вече предадохме на смърт и на които Синът на Мария и дърводелецът не можа да окаже никаква помощ.

През това време старецът стоял в размисъл, силно страдайки от горделивите думи на богомерзкия цар. След това въздъхнал от глъбините на сърцето си и казал:

- Не ти, царю, си виновен за всичко това, което стана, а нашите граждани, които не послушаха съвета ми. Аз ги съветвах да не отварят градските врати на тебе - човек хитър и лукав, но **мъжествено да се борят с тебе**. Но те не приеха думите ми. Аз исках да изляза с малък отряд срещу всичките ти войски, както някога Гедеон против мадиамците, понеже се надявах на моя Христос, Когото ти сега хулиш. Той би ми помогнал да надвия, победя и унищожа теб, безбожния клетвопрестъпник, забравилия установения между нас договор, по който ти с клетва обеща да запазиш града и гражданите.

Един от седящите заедно с царя казал на светеца:

- Така ли ви учи Моисеевият закон? Той заповядва: “Съдиите не злослови и началника на твоя народ не укорявай.” При това и вашето Писание учи, че трябва да почитате царя, не само добрия и кроткия, но и опърничавия.

Светият му отговорил:

- Нима не си чувал какво е казал на Ахав пророк Илия? Когато Ахав се обърнал към Илия с думите: “ти ли си, който смущаваш Израиля?”. Илия тогава му казал: “не аз смущавам Израиля, а ти и бащиният ти дом.” Виж: той не само Ахав, но и целия му дом изобличил и укорил, но закона не е нарушил. Пък и всеки, **който благоговейно почита Бога, не нарушава закона, когото изобличава царя за нечестието му** - царя, който не се побоя да хули Бога и злослови Създателя. Аз обаче виждам, че вие пренебрегвате Божието дълготърпение и се стремите към това и ние да постъпим като вас. О, неправедни, безбожни и безчовечни царю! Така ли постъпи с нас, както обеща? Такава ли правда е прилична за царя? Такива ли бяха царете, управлявали преди тебе? Наистина - не бяха такива, но бяха добри и кротки, милосърдни и правдиви, пазещи казаната от тях дума и

оказващи милост на народа си. А ти си клетвопрестъпник, не можеш да се наситиш на човешка кръв! Знай, обаче, че всезнаещият Бог скоро ще те низвергне от царския престол и ще го даде на човек вярващ и добър, а също ще възвиси християнския род и ще съзида църквата, която ти изгори с огън и сравни със земята. Що се касае до мен, считам се блажен, тъй като в дълбока старост, на деветдесет и пет години, видял синове на синовете си и дъщери на дъщерите си, приемам мъченическа кончина и родния си град принасям със себе си жертва на Бога.

Като се обърнал след това към народа и към своите другари по мъчение, той започнал да говори така:

- Граждани, приятели и близки мои! Ние се излъгахме, като повярвахме на клетвата и лукавите думи на този безбожен цар. Сега виждаме неправдата му и чуваме богохулните му думи. Добре щяхме да направим, ако се бяхме възпротивили във война и бяхме стояли крепко до края! Бог щеше да ни помогне да го победим. Но тъй, като се случи иначе, сега ни предстои: или да се покорим на врага, да живеем бедствено в този временен живот, или да не се подчиним, да приемем блажена кончина и с това да се постараем да наследим чрез страданието безсмъртна слава. Какво може да бъде по-славно от мъченичеството и по-почтено от страданията за Христа! Отдавна имах мисъл и желание да претърпя мъки заради Христа. Сега, като получих желанието и намерих търсеното, аз се радвам и съм готов веднага да умра. А вие, братя, не се страхувайте и не бъдете малодушни. Не търсете привързаности към временния живот, за да не би заради тях да се лишите от вечния живот. Така ще се хвали и нашият мъчител, ако отвърне със заплахи някого от нас от светата вяра. Ще се превъзнася в своята гордост, като че е победил всички, а който замисля да се отрече от Христа - Вечния Живот, нека незабавно излезе от нашата среда. Нека се отдели

от единодушния и единомислен наш сонм и не носи напразно името на християнина. Всеки, който се отрече от Тебе, Христе, Слове Божий, заради временния живот, нека се лиши от него! Ако някой от моите сродници или близки, побеждаван от желание за временни блага, остави Тебе, Създателю, и тръгне подир скверния цар, то не му давай, о, Царю Христе да се наслади на това, което му се струва благо и утешение, но нека го постигнат всякакви бедствия и несгоди!

Когато светецът казал това, всички християни без изключение казали, като проливали топли сълзи:

- Бъди спокоен, наш вожде и учителю! Никой няма да те остави, никой не ще се отдели от нашия сонм. Всички ние сме готови преди тебе да умрем за Христа и да приемем блажена кончина.

На това свети Арета отвърнал:

- Аз ще тръгна с вас. Ще умра пръв и ще ви бъда предводител. Както ми дадохте предводителство в града, така дайте ми и тук пръв да се явя пред Христа.

След това добавил:

- Ако някой от синовете ми остане жив в светата вяра, нека той бъде наследник на имуществото ми. От него три селища давам на Светата Църква, която скоро ще бъде възстановена. Понеже този беззаконен мъчител скоро ще погине, а Христовата Църква в този град скоро ще се утвърди и процъфти като ален цвят, умит от кръвта на толкова Христови раби.

Като казал това, свети Арета благословил народа и, като вдигнал очи към небето, възкликнал:

- Слава на Тебе, Господи, за всичко, което се случи!

След това се обърнал към царя и казал:

- Благодаря ти, царю, че има търпение и не прекъсна моите думи, но ми даде време да побеседвам с приятелите си. Сега вече не се бави, но прави, каквото искаш, понеже виждаш нашата решимост. Ти узна нашия начин на мислене и виждаш, че няма да стане това - да отхвърлим Христа и да последваме твоето безбожие.

Като видял тяхната непреклонност, царят осъдил всички на смърт. Отвели светиите при един поток, наричан Одиас, за да ги погубят чрез посичане. Когато стигнали посоченото място, те се предали на усърдна молитва, като казали:

- Господи, Господи! Надежда на нашето спасение! Ти осени със силата Си главите ни в деня на борбата. Сега ни изведи във вечния живот, понеже не обикнахме нищо друго повече от Тебе - нито отечеството, нито сродниците, нито богатствата, но всичко оставихме заради Тебе. Дори и живота си презряхме и се уподобихме на овце, водени на заколение. Молим Те смирено: отмъсти за кръвта на Твоите раби, простри ръка към гордостта на нечестивия цар, приеми под защитата Си децата на умрелите за Тебе хора, утвърди града, който се хвали с Твоята честна кръв, Кръста и страданията Ти. Ти виждаш какво направиха с нас враговете Ти - разориха благолепието му, оскверниха светинята Ти и изгориха Твоя храм. Въздигни го отново и дай скиптъра на християнски царе!

Още по време на молитвата воините започнали да убиват светиите. Най-напред отсекли главата на светия и велик Арета, като предводител на християните, а подир това и на всички останали свети мъченици. По такъв начин всички те триста и четиридесет мъченици приели блажена кончина.

На това място се намирала и една вярваща жена, гражданка на този град. С нея бил и синът ѝ, малко детенце на не повече

от пет години. Като видяла посичането на светите мъченици, тя притичала до тях, взела малко кръв и помазала себе си и сина си с нея. След това се изпълнила с ревност и проклела царя, като високо възгласяла:

- Да бъде на този иудеин същото, което и на фараона.

Воините я хванали, и, като я довели при царя, разказали му думите ѝ. Царят не позволил да каже нищо, за нищо не я попитал, а веднага заповядал да я изгорят на клада.

Когато запалили големия огън и мъчителите започнали да връзват блажената жена, за да я хвърлят в него, малолетният син заплакал. Като видял седящия цар, той изтичал при него, прегърнал му краката и с пълни със сълзи очи започнал да моли, както умеел, за спасението на майка си.

Царят вдигнал на коленете си красивото и речовито момченце и попитал:

- Кого повече обичаш - мене или майка си?

Момчето отговорило:

- Обичам мама, затова и дойдох при тебе. Умолявам те, заповядай да я развържат. Нека вземе и мене със себе си на мъчението, за което често ме е поучавала.

Царят попитал:

- Какво е това мъчение, за което говориш?

Изпълнено с Божия благодат, която действала в него, момченцето отвърнало:

- Мъчението се състои в това, да умреш за Христа с цел пак да живееш с Него.

Царят попитал:

- А кой е Този Христос?

Момченцето отговорило:

- Ела с мен в църквата и ще ти Го покажа.

И като погледнало отново към майка си, детето с плач казало:

- Пусни ме. Ще отида при мама.

- А защо дойде при мене, като остави майка си? - възразил царят. - Не отивай при нея, а остани с нас. Ще ти дам ябълки, орехи и всякакви красиви плодове.

Така царят беседвал с него като с обикновено дете, предполагайки детски разум в него. Но детето превъзхождало възрастта си по разум и му отговорило сериозно:

- Няма да остана с вас, а искам да отида при мама. Аз мислех, че ти си християнин и дойдох да те моля за майка си. А ти си иудеин. Затова не искам да остана при тебе, пък и нищо няма да взема от твоите ръце. Искам само да ме пуснеш при мама.

Царят се удивил на разума на детето. А то, като видяло, че майка му е хвърлена в огъня, силно ухапало царя. Почувствал болка, царят го отблъснал от себе си и заповядал на един от стоящите там велможи да го вземе и възпита по иудейския закон в ненавист към християнството. Велможата взел детето, и, като се чудел на разума му, го повел към шатрата си. По пътя срещнал свой приятел и започнал да му разказва за детето. Те стоели недалеч от огъня и то, като изтичало, прегърнало майка си и изгоряло заедно с нея. Така майката и синът станали благоуханна жертва всесъжение пред Бога.

Слава на Бога, Който дал мъдрост на малкото дете, за да се изпълнят над него пророческите думи: “Из устата на младенци

и кърмачета Ти си стъкмил похвала, за да засрамиш Твоите врагове, та да направиш да млъкне враг и мъстител.”

Докато ставало всичко това, князете и воеводите на беззаконния цар съжалявали за голямото проливане на християнска кръв. Те се обърнали към царя и го молели да спре кръвопролитието и да не погубва града, от който ежегодно получавали много данъци. Беззаконникът постъпил според молбата им и престанал да пролива невинна кръв. Той обаче избрал много хиляди младенци и девици както от града, така и от цялата Нагренска област и едни взел в робство при себе си, а други раздал по свое усмотрение на велможите и воините. Целия град, който по-рано свободно се покланял на Пресветата Троица, той подчинил на тежко робство, след което се отправил към столицата си.

Когато богоненавистният иудеин се връщал у дома си, на небето се явил огън и цяла нощ осветявал въздуха. Вследствие на това Дунаан и всичките му войски изпаднали в голям страх. И огънят започнал да пада на земята като дъжд и причинил много вреда. Това било знамение за Божия гняв и начало на отмъщението за пролятата кръв. Новият фараон обаче не искал да се поправи и да се смири пред крепката Божия десница. Той се разпалил с такава бясна ярост против християните, че замислил да ги изтреби не само в своята страна, но и в другите области и царства. А именно: изпратил пратеници при персийския цар, като го убеждавал да направи като него и да избие всички християни в своята област, ако иска “и към него да бъде милостиво слънцето и бащата на слънцето, еврейският Бог”. Персите почитали слънцето като бог. Като желаел да настрои персийския цар против християните, Дунаан нарекъл еврейския Бог “баща на слънцето”. Той написал и до сарацинския цар Аламундар, като му обещал много злато, ако той изтреби подвластните нему християни.

Като узнал за всичко това, благочестивият гръцки цар Иустин силно се опечалил. Като скърбял силно в сърцето си за гонението на християните, той изпратил писмо до александрийския архипастир Астерий, в което го молел да подбуди етиопския цар Елезвой на война против нечестивия иудеин като отмъщение за кръвта на християните.

Омиритско царство - на територията на днешен Йемен

Освен това той сам написал писмо до цар Елезвой за всичко, което направил Дунаан с християните в Омиритската страна, особено в град Награн, а също и за това, че изпратил пратеници при персийския цар и сарацинския княз, които настроил с молби и подкупи против християните. Иустин помолил Елезвой, като имащ гранични с Дунаан предели, да тръгне на война против този богохулник, жадуващ християнска кръв. Архиепископът Астерий също подбудил Елезвой към война, като сам се молел усърдно на Бога за помощ на християните и разпръскване на враговете им. Той изпратил също и пратеници до всички монаси в Нитрия и скитовете, като молел за техните молитви. Етиопският цар Елезвой узнал за всичко, ставащо в Омиритската страна, не само от цар Иустин и архиепископ Астерий, но дори по-рано от тях, тъй като войските му, оставени да пазят граничните градове, били избити. Като пламнал от ревност за Бога и страдайки в сърцето си за християните, той поискал незабавно

да тръгне на война срещу Дунаан, но не можел, тъй като било зима. Изчакал лятото, като подготвил всичко необходимо за война. Минала зимата и той събрал собствена войска и воини от други народи, дошли на помощ, сто и двадесет хиляди души. През зимата той въоръжил седемдесет индийски кораба. Взел също така шестдесет кораба от персийските и етиопските търговци, пристигнали за търговия, а много от старите кораби поправил. Когато настъпила пролетта, Елезвой тръгнал с отрядите си на война. От Долна Етиопия той изпратил част от войската си по суша към Омиритските области, а сам с останалите войски се качил на корабите и се отправил натам по море. Той искал да влезе в Омиритската страна и по суша и от морето, за да може да обкръжи отвсякъде иудейския цар. Но Бог, който устройва всичко премъдро и твори не по човешка воля, а по Своите неизповедими съдби, като знаел кое може да послужи за полза, разрушил намеренията на блажения цар Елезвой. Войските му, изпратени при омиритите по суша, се заблудили в пустините и планините, сред непроходимите и безводни местности и не могли нито да стигнат до Омиритската област, нито да се върнат назад. Блуждаейки много дни, те изнемогнали от жажда и падали мъртви. Само малко от тях останали живи и се върнали в отечеството си, като носели неутешителни вести. По същия начин и царят, който плавал по море с корабите си, нямал успех. Като спрял на брега до един град на име Дакел, царят слязъл от кораба и отишъл в църквата, която се намирала на брега на морето. Тук той свалил от себе си венеца и порфирата, царската одежда и знаците на своето достойнство и, като ги оставил пред вратите на църквата, влязъл вътре облечен като бедняк. Дълго се молел с умиление пред олтара.

Като споменавал в молитвата си чудесата, които Бог сътворил в Египет и в пустинята за неблагодарните евреи, царят говорел така:

- Неблагодарни бяха иудеите към Тебе, своя Благодетел. Не само тези, които Ти изведе от Египет, но и децата им и цялото им племе, даже до сега. Ти знаеш, Господи, какво зло причиниха те на Твоя град Награн, в който хванаха с хитрост Твоите хора. Те извършиха беззаконен съвет против Твоите светии и се стремят да изтребят от лицето на земята останалите християни. Ако всичко това става заради нашите грехове, то молим Твоята благост: не ни предавай в техни ръце, но Сам ни накажи, както Ти е угодно, понеже на Тебе е свойствено както величието, така и милостта! Не ни предавай на враговете ни, за да не кажат: "Къде е техният Христос, на Когото се надяват, и къде е Кръстът, с който те се хвалят?"

Така като се помолил със сълзи, царят излязъл от църквата и напуснал града. Тук той чул, че един свят монах, на име Зинон, пребъдва неотлъчно в уединена келия близо до града цели четиридесет и пет години и заради добродетелния си живот получил от Бога дар на пророчество и знание за бъдещето. При този монах царят отишъл във вид на обикновен воин. Взел със себе си съд с тамян, а под него скрил злато, като се надявал, че по незнание старецът ще приеме заедно с тамяна и златото. Като влязъл при стареца, царят му се поклонил, предал донесения дар и поискал от него да се помоли, като попитал: ще им помогне ли Бог във войната против иудеина Дунаан, срещу когото те са тръгнали, за да отмъстят за кръвта на християните?

Бидейки прозорлив, старецът познал в него царя, а също и това, че под благовонията е скрито злато. Той не приел дара и казал:

- Нима не си чувал какво говори Господ: "... отмъщението е Мое. Аз ще отплатя, казва Господ." За своя погибел си предприел тази война. Ще ти бъде отнето царството и мнозина заедно с теб ще се лишат от живот.

Като чул това, царят силно се изплашил и с плач и скръб си тръгнал от светеца. В голяма мъка и печал той размишлявал цяла нощ, недоумявайки какво да предприеме. Накрая решил да бяга. Когато настъпило утрото, обаче, той пак отишъл при монаха. Старецът му казал:

- Няма на земята град, където би могъл да избегнеш смъртта. Но ако искаш да останеш жив и да победиш нечестивия цар, обещай след това да преминеш в монашеско житие.

Елезвой обещал с клетва, като казал:

- Ако Бог ми даде победа над Дунаан, веднага ще оставя царството и ще стана монах.

Като чул тези думи на царя и видял сълзите му, старецът се помолил на Бога за него и го благословил, както някога Саул благословил Давид против Голиат и казал:

- Бог да бъде с тебе! Върви, подпомаган от жертвите на мъчениците, молитвите на архиепископ Астерий и на светите отци-пустинници, които се молят за тебе, а също и от сълзите на блажения цар Иустин. Ти ще победиш Дунаан и ще отмъстиш за кръвта на невинните.

Царят се утешил в скръбта си, приел благословението и тръгнал към войските си, като се радвал и славел Бога.

В това време омиритския цар Дунаан, като чул, че Елезвой, етиопският цар, е тръгнал против него по море и суша, събрал голяма войска. Силно въоръжен, той застанал на границите на земите си, очаквайки нашествието. Като узнал, че войските на Елезвой, които вървели по суша, загинали в пустинята, той се зарадвал и вече не се пазел по суша, а само от опасността по море. Но и тук нямало опасност. Между Етиопия и Омиритската страна имало морска плитчина и тясно място с ширина не повече от два стадия. В нея били разпръснати

множество големи и остри камъни, едва прикрити от вода. Поради това мястото било твърде трудно за преминаване на кораби. Към това Дунаан прибавил още едно голямо препятствие. Опънал дебела и огромна желязна верига и заградил с нея морската плитчина, така, че не само камъните, но и желязната верига да преградят пътя на Елезвой и да не допуснат корабите му на отсрещната страна.

Но Бог, Чийто разум е неизмерим, погубил премъдростта на хитрия иудеин. Със Своята чудесна сила Той устроил на това непроходимо място удобен за християните път.

Когато Елезвой отплувал от град Дакел с добра надежда, вдигнал се попътен вятър. Вдигнали платната и заплували много бързо, а след няколко дни достигнали пределите на Омиритската страна. Когато приближили морската плитчина и още нищо не знаели, царят заповядал пред всички да минат десет кораба, а след тях определил за преминаване още двадесет кораба, на един от които се намирал самият той, като наблюдавал отдалече преминаването. Останалото множество кораби оставали далече назад в очакване да преминат предните. Но едва се отправили първите десет кораба, Господ Бог, Комуто принадлежат всички морски пътища, побързал на помощ на Своите верни и където трябвало да стане гибелта на корабите, там свръх очакванията Господ устроил спасението им. Неочаквано в морето се вдигнала голяма буря и вълните се издигнали високо като планини. Като подхващали корабите, те ги пренасяли през опасното място. Само един кораб се спрял на желязната преграда и изглеждал като стоящ на камък, но с Божията сила водата го издигнала високо и го пренесла. Така се изпълнило казаното от пророк Давид: “Ония, които тръгват по море на кораби, които имат работа в големите води - виждат делата на Господа и чудесата Му в дълбините.”

Такова велико чудо сътворила крепката Божия десница. Тя

не само пренесла предните кораби върху вълните през неудобното и прегрaдено с камъни и желязна верига място, но и самата желязна преграда разкъсала чрез бурята и морското вълнение, като устроила за останалите кораби удобен проход.

Като пренесли през опасното място първите десет кораба, вълните ги поставили на брега на около двеста стадия от мястото, където стоял цар Дунаан с всичките омиритски войски. Другите двадесет кораба, на които се намирал и цар Елезвой, макар и да преминали морската теснина, не настигнали първите, но гонени от вятъра, били разпръснати по морето от вълните. Като узнал за пристигналите на брега кораби, Дунаан веднага изпратил тридесет хиляди въоръжени воини на коне, за да възпрепятствува слизането на християните на сушата. Разхвърляните по морето кораби доплували до първите едва след прекратяването на бурята. Но там те спрели и хората не можели да слязат на земята, понеже от брега ги обстрелвали силно воините на Дунаан. Едва на третия ден останалите многочислени кораби преплували опасното място и застанали недалеч от брега. Но с предните кораби те не могли да се свържат и като стоели далеч, нищо не знаели един за друг.

Като мислел, че етиопският цар се намира където било множеството разпръснати кораби, Дунаан се насочил натам със своите войски и се разположил близо до брега, възпрепятствайки слизането на сушата на неприятеля. Така стоели те дълго време и двете страни започнали да търпят големи лишения. На намиращите се на корабите етиопци не достигали хляб и вода, а омиритите, стоящи на брега, били надвивани от слънчевия пек. Тогава Дунаан изпратил един княз от сродниците си с двадесет хиляди конници на помощ на тези тридесет хиляди воини, които пазели предните кораби, непозволяващи на християните да слязат на сушата. С този княз тръгнал и един царски евнух, който носел пет златни

копия. Много дни се сражавали те с етиопците, които на части слизали на сушата и се разполагали на лагер на брега. Веднъж, като взел със себе си евнуха със златните копия и няколко слуги, изпратеният от Дунаан княз излязъл от стана на лов и нощувал там. В същата нощ няколко от воините на Елезвой, които били на брега и страдали от глад, се уговорили да бягат. Като откраднали коне, те ги възседнали и избягали от лагера. По случайност, а по-скоро по Божий промисъл, те се натъкнали на омиритския княз и царския евнух, които чакали в засада зверове и встъпили в битка с тях. Като ги надвили, те хванали княза, родственик на царя, и евнуха с копията, а останалите посекли с меч. След това се върнали на своите кораби, като водели живи пленниците при своя цар и носели златните копия. Царят силно се възрадвал и благодарил на Бога, Който започнал да предава в ръцете му враговете на светия Кръст. Златните копия обещал да даде на Божия храм за благоукрасяване на олтаря. Рано на другата сутрин царят качил приготвените за сражение воини на неголеми морски съдове. Като слезли на сушата, те призовали на помощ Господа и започнали жестока битка с омиритите. Последните, лишени от предводителя си, изпаднали в смут и като показали тила си, се обърнали в бягство. Етиопците ги преследвали и ги посичали като стебла. Бог им помагал и нито един от противниците не избягал, но всички паднали от християнски меч, така че не останал никой, който би могъл да уведоми иудействуващия цар за гибелта на войската му. По повод на даруваната им победа християните възнесли благодарствена молитва към Бога.

Но още не било дошло времето за пълното тържество на християните. Голяма част от войската на Елезвой, която се намирала на задните кораби, изпитвала огромно притеснение по две причини: намалявали запасите на храна и вода и не знаели къде се намира техният цар с предните кораби.

Елезвой пък, като държал при себе си в плен родственика на царя и евнуха, тръгнал към престолния град на Омиритската страна, наричан Фаром, където бил дворецът на цар Дунаан. Като не намерил стража пред града, Елезвой го превзел без труд. След това той влязъл в царските палати и седнал на престола на Дунаан. Всичките му богатства заграбил, а царицата и целия двор взел в плен. Някои избягали от града, дошли при царя си Дунаан, който продължавал войната срещу корабите на Елезвой, и му разказали всичко - как Елезвой победил войските, превзел престолния град и пленил царицата.

Като чул това, Дунаан силно се изплашил. Под влияние на страха мъжеството го напуснало и той не знаел какво да прави. Господ отнел разума му и започнал отмъщението за невинната кръв на християните. Беззаконният Дунаан започнал да се бои не само от Елезвой, но и от собствените си велможи и сродници. Като не им се доверявал и се опасявал, че ще му изменят и ще го предадат на Елезвой, той оковал всички и себе си със златни вериги и заседнал в своя лагер, като очаквал последното наказание. Така обезумял окаяният цар, понеже го нападнал страх, както някога нападнал Едомските, Моавитските и Ханаанските властници, за които в Свещеното Писание се казва: “Тогава се смутиха едомските князе, трепет обзе моавитските главатари, паднаха в униние всички ханаански жители. Нека нападне върху им страх и ужас; от силата на Твоята мишца да онемеят като камък, докле премине Твоят народ, Господи, докле премине тоя народ, който Ти си придобил.”

В това време останалите етиопци, които се намирали на многобройните, останали назад кораби, не знаели нищо за случващото се и се намирали в голям смут и скръб, далеч от своя цар. Те се обърнали с усърдна молитва към Господа. Като отслужили Божествена света Литургия и се причастили с

Божествените Тайни, те викнали единогласно към Бога, молейки за помощ. И веднага бил глас от небето, който призовавал:

- Гавриил, Гавриил, Гавриил!

Като чули този глас, вярващите укрепнали духом и, като се въоръжили за битка, се качили на малки морски съдове и се отправили към брега. Сред тях се явил един воин с железен жезъл в ръка, на върха на който имало кръст. Другият край на жезъла бил остър като копие. С това оръжие воинът пред всички се устремил към брега, сразил първия въоръжен боец и го пронизал заедно с коня. Когато конят и конникът паднали, всички врагове се уплашили и побягнали от брега. Като завладели брега, етиопците в строен ред нападнали омиритите. Станала голяма битка. Господ смутил иудеите и езичниците и те не могли да противостоят на християните. И тогава войската на богомерзкия цар Дунаан паднала като трева, покосена от коса.

Когато християните стигнали царската шатра, намерили там царя, свързан със златни вериги, заедно с князете и сродниците си, седящ в безумно състояние. И всички се удивили на това странно явление. Не предприели нищо по отношение на пленниците, а само ги пазели, докато не узнали, че техният цар, блаженият Елезвой, е превзел неприятелската столица. Тогава те изпратили вест за даруваната им от Бога победа над мерзкия цар. Като оставил в града само малка част от войската за охрана, цар Елезвой сам побързал да отиде при своите войници. Като намерил Дунаан със свитата му седящ, свързан със златни вериги, той със собствените си ръце убил него и всички с него. Велико било тържеството на християните и неизречена радостта им според словото: “Ще се зарадва праведникът, кога види отмъщение: ще умие стъпките си в кръвта на нечестивеца.”

Като се върнал в града, Елезвой избил всички неверни в двореца, заедно с царицата, и съвършено изтребил всички Христови врагове. След това изпратил известие до цар Иустин и до архиепископа на Александрия Астерий, като им съобщил, че Господ възвеличил над него милостта Си, положил враговете под нозете му и отмъстил за християнската кръв. Всички възнесли благодарение към Бога. Архиепископът веднага изпратил при омиритите епископи и свещеници, за да научи на вярата и кръсти останалите хора. Елезвой започнал да строи църкви в градовете и да разпространява славата на името на Иисуса Христа. Като дошъл в мъченическия град Награн, той възстановил църквата, която нечестивият Дунаан изгорил, украсил благолепно гробовете на светите мъченици, а всички християни ободрил и обявил за свободни. Останалият жив син на свети Арета той обявил за воевода на града, а цялата Омиритска земя очистил от безбожното нечестие и просветил със светлината на светата вяра. След това поставил за цар един благочестив и добродетелен човек, на име Аврамий, установил християнски църковни и граждански закони, укрепил благоустройството в страната и се върнал обратно у дома си, като прославял Бога. Той се върнал с огромни богатства, тъй като войската му заграбила много плячка. **(В житието на свети Григорий, архиепископ Омиритски (ок. 552 г.) е описано тържеството на християнството в Омиритската земя).**

Пристигнал в своята страна, Елезвой въздал благодарение на Бога за всичко и изпратил царския си венец в Иерусалим, а сам, след няколко дни, като предал Етиопското царство на Божията воля, оставил всичко. През нощта той напуснал тайно царските палати и града в скромна дреха, не като цар, а като някакъв просяк и се затворил близо до намиращия се там манастир, в една келия, от която не излязъл до края на живота си, като се трудел за Бога денем и нощем. Храната му била

една питка на три дни, понякога хапвал смокиня или фурма. В келията си той нямал нищо друго, освен плъстено кече, дървено ведро и кошничка. Вино и масло той никога не вкусил. Така той се отрекъл от целия свят и славата му, обърнал цялата си мисъл към Бога и Нему Единому служел. Така преживял петнадесет години в монашество. Удостоил се с блажена кончина и се преставил в мир. За всичко това на нашия Бог слава, сега и всякога и във всички векове. Амин

Тропарь мученику Арефе и иже с ним

глас 1

Мужествовавше во Христе противу безбожнаго царя, мученицы святии, и того неверие иудейское во Христа обличивше, прияша мук томление и главам усечение; тем восхвалиша тя ангели, и верных роди тя прославляют, Арефо, и пострадавших с тобою, яко молящихся присно о душах наших.

Ин тропарь мученику Арефе и иже с ним

глас 1

Болезньми святых, имиже о Тебе пострадаша, умолен буди, Господи, и вся наша болезни исцели, Человеколюбче, молимся.

Кондак мученику Арефе и иже с ним

глас 4

Веселия ходатай нам наста, светоносный днесь страстотерпцев праздник, егоже совершающе, славим в вышних Сущаго Господа.

(Настана светоносният празник на страдалците, ден за веселие, който чествайки, славим Господа във висините.)

Величание мученику Арефе и иже с ним

Величаем вас, страстотерпцы святии, Арефо со пострадавшими с тобою, и чтим честная страдания ваша, яже за Христа претерпели есте.

Тропарь блаженному Елезвою

глас 4

Иже Божественным рачением подвигся/ на отмщение пролитыя крови праведных,/ яко Давид от Самуила,/ ты же от Зинона предивнаго,/ пророчески яже сбытися тебе предрекша,/ еже обещанием к нему,/ и того благословением победы на враги и одоления показавшу,/ отнюду же со отложением царства/ постных селений горы жизнь соверши, Елезвое царю,/ моли Небеснаго Царя Христа/ спасти души наша.

Кондак блаженному Елезвою

глас 4

Высоту земнаго царства, и венца венец светлости,/ и багряницу отложшаго любве ради Царя Христа,/ от Негоже на Небесех славно венчана, Елезвоя царя мудраго,/ иже тленным царством и мимоходящим, Царство Вечное изменшаго,/ в пениих песненных восхвалим,/ молитвенника о мире велика.

buditeli.info © 2017